

THEOLOGIA NATURALIS

PRÆVIÆ NOTIONES

I. De Theologiæ naturalis definitione.

1. Theologia naturalis definiri potest *scientia naturalis de Deo*. Genericè convenit cum Theologia *sacra*, quatenus de Deo disputat. At *specificè* ab eâ differt, quia ea de Deo propriè agit, quatenus rationem transcendit ac revelatione declaratur.

Minùs ergo recta est *Theodiceæ* nuncupatio quam recentes post Leibnitzium usurpare solent. Hoc enim vocabulum nec indicat hujus scientiæ objectum *materiale* adæquatum, sed tantùm ea quæ pertinent ad *justitiam* aut *providentiam* Dei vindicandam; nec indicat objectum ejus *formale*, sive *rationem* secundùm quam Deus consideratur. — Quoniam tamen apud recentes *Theodiceæ* nomen usu invaluit, præmissâ monitione, *lato* sensu potest adhiberi.

II. De præstantia Theologiæ naturalis.

2. Scientiarum *speculativarum* dignitas ex nobilitate objecti potissimùm hauritur, ac proinde, cùm Deus sit infinitè perfectus, scientia de Deo debet esse præstantissima. Quamobrem Theologia naturalis rationales *omnes* scientias dignitate vincit (1), nec vincitur nisi a Theologiâ sacrâ quæ

(1) Pulchrè Seneca : « Quantum inter philosophiam interest et cæteras artes, tantùm interesse existimo, in ipsâ philosophiâ, inter illam partem quæ ad *homines*, et hanc quæ ad *Deos* spectat... Altera docet quid in terris agendum sit; altera quid agatur in cælo. Altera errores nostros discutit et lumen admovet quo discernantur ambigua vitæ; altera, multò hanc supra caliginem, in quâ volutamur excedit et e tenebris ereptos illò perducit, unde lucet. » (*Natural. Qq.*, Præfat.).

multa de Deo investigat ad quæ vis rationis non extenditur.

Licet ergo ex ipsâ suâ sublimitate sit satis difficilis, nobis tamen maximè cordi esse debet, quia ut S. Thomas cum Aristotele monet, « *minimum quod potest haberi de cognitione rerum altissimarum desiderabilius est quàm certissima cognitio quæ habetur de minimis rebus.* » (*De partibus animalium*, l. I, c. 4).

III. De utilitate Theologiæ naturalis.

3. Plurima est utilitas Theologiæ naturalis. Nam 1° nihili homini antiquiùs esse potest, quàm ut cognoscat Deum a quo fuit creatus, ad quem ceu ad *finem* tendere debet, cuique *sacra* debet officia persolvere (1).

2° Scientiis omnibus prodest. Sanè *utcumque* tractari possunt plures scientiæ, Deo etiam prætermisso, quatenus circa *proximas* causas et *propria* principia occupantur. Nullum tamen earum genus est quod *perfectè* absolvatur, scientiâ de Deo posthabitâ. Nulla enim perfecta scientia est, nisi exploratis altioribus rerum causis ac principiis. Porrò Deus rerum omnium prima causa est et ratio ultima; unde, ipso ignorato, latet jam entium origo et finis ultimus. — Rectè Baco : « Si quis ulterius pergat, causarumque *dependentiam*, *seriem* et *concatenationem* intueatur, facilè credet *summum* naturalis catenæ annulorum pedi solii Jovis affigi. » (*De Dign. et augm. scient.*, l. I, n. 5).

3° Sunt autem *plures* scientiæ quæ sine Theologiâ naturali vel imperfectissimè, vel nullo modo tractari queunt. Ad 1um genus pertinent scientiæ *historicæ*, *sociologicæ* et *cosmologicæ*; ad 2um *morum* disciplina. Enimverò nonnisi in Deo reperiri potest legis *naturalis* fundamentum, perinde ac jurium officiorumque ratio suprema.

Demum ex Theologiâ naturali Theologia *sacra* suum quasi *fundamentum* accipit; quippe quæ supponit existentiam, veracitatem, bonitatem aliaque Dei attributa, necnon jus ad imponenda homini ordinis supernaturalis officia.

(1) D. Augustinus : « Malè vivitur, si de Deo non benè sentitur, » (*De Civit. Dei*, l. V, c. x, n. 2).

IV. De Methodo tenenda in Theologia naturali.

4. Ut infrà ostendemus, non cognoscimus Deum nisi ope ratiocinii et certæ methodi operà. — Porrò inter scientias aliæ, ut Mathesis, *deductione* et *synthesi* potissimum utuntur, ac sectantur methodum *idealisticam*, quæ tota sistit in abstractis; aliæ contrà, ut Physica et cæteræ scientiæ naturales, potiùs utuntur *inductione* et *analisi*, ac tenent methodum vulgò *empiricam*. — Sed Theologia naturalis hanc utramque methodum colit; nam sequitur methodum quam in Logicâ (n. 331) nuncupavimus *analytico-syntheticam*. Nimirum *initium* ducit a rerum mundanarum existentiâ; ex quibus, ope principii causalitatis, assurgit ex visibilibus ad *causam* invisibilem. Dein, probatâ *infinîtâ* perfectione entis primi, multa infert, ope *deductivi* ratiocinii, quæ in illius entis realis notionè implicitè, sed necessariò continentur.

Quamobrem scientiæ mathematicæ ex abstractis principiis conclusiones abstractas et ideales ducunt; scientiæ physicæ ex contingentibus phænomenis reales, sed contingentes leges eliciunt; Theologia naturalis ex contingentibus rebus ad causam realem et absolutè necessariam assurgit, cujus exinde necessaria demonstrat attributa. (Cf. De Margerie, *Theodic.*, t. I, 1re part., c. 1).

5. *Corollarium*. Quocirca Theologia naturalis *scientiæ* nomen jure sibi vindicat; habet enim omnia elementa scientiæ constitutiva, scilicet objectum proprium, methodum rectam et principia certa, ex quibus certas et aptè colligatas infert conclusiones.

Nihilominus, in eo ab aliis scientiis deficit, quòd eæ naturam rerum quibus student, propiùs assequuntur, ipsa autem naturam intimam Dei capere non potest. Sed scire potest ipsum existere, causam rerum omnium esse, ab omnibus distingui, et omnibus infinitè antecellere. Jam hæc satis sunt ut eam pro scientiâ habeamus, et dicamus cum Angelico: « De Deo cognoscimus quia est, et quòd causa aliorum » est, et aliis supereminens, et ab omnibus remotus, et hoc

« est ultimum et perfectissimum nostræ cognitionis in hac » vitâ. » (Cont. Gent., l. III, c. 49).

V. De historia Theologiæ naturalis.

6. In prioribus philosophiæ temporibus, ea non erat scientia distincta et *peculiaris*, sed solùm *complementum* Metaphysicæ. — Ecclesiæ SS. Patres et primi Doctores, partim ex ratione, partim ex revelatione de Deo disputaverunt, prout opportunitas ferebat, nec tamen de Illo habuerunt scientiam *rationalem* propriè dictam. — At ævi medii Doctores huic rei operam dederunt; imprimis verò D. Thomas, cujus *Summa contra Gentes* absolutam de Deo disciplinam rationalem exhibet, cui accedit egregius de Deo *Summæ Theologiæ* tractatus, philosophicus simul ac theologicus.

Ex quo tempore, in variis philosophiæ operibus tractatus de Deo inscribi solet.

VI. De divisione Theologiæ naturalis.

7. Tria de Deo investigari possunt, nimirum: *an sit, quid sit, et qualis sit*. Tripartitam igitur Theologiam naturalem habebimus: pars prima de existentiâ, secunda de naturâ, tertia de attributis Dei versabitur; demum disputatio adjicietur de præcipuis erroribus circa Deum.